

Kennisdossier: Inzet ervaringsdeskundigen

Hoe ervaringsdeskundigen kunnen helpen bij hulpverlening aan plegers en slachtoffers van huiselijk geweld en kindermishandeling – ook in uw regio, met als inspirerend voorbeeld regio West-Brabant

Ervaringsdeskundigen inzetten, wat houdt dat in?

Geweld Hoort Nergens Thuis (GHNT) zet ervaringsdeskundigen in

Wie weten het beste wat werkt bij de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling? Dat zijn degenen die onveilige situaties van dichtbij hebben meegemaakt. Zij hebben de impact ervaren en weten hoe het is om zelf slachtoffer, betrokkene of pleger te zijn. En weten ook hoe je kunt herstellen van een ontwrichtende situatie. Binnen het programma Geweld Hoort Nergens Thuis zijn daarom meerdere ervaringsdeskundigen betrokken. Zij adviseren het kernteam, de stuurgroep, het programmateam en de onderzoekscommissie en leveren een concrete bijdrage aan verschillende projecten. Zo werken zij mee aan de realisatie van de ambities van het landelijke programma.

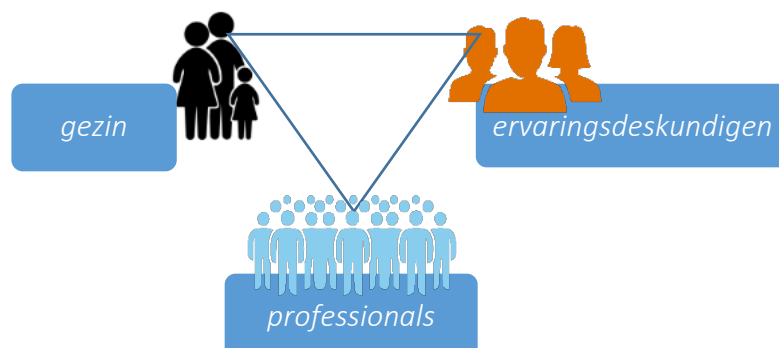
Op regionaal niveau worden ervaringsdeskundigen ingezet om het werk van reguliere professionals aan te vullen door cliënten in kwetsbare situaties te ondersteunen en sterker te maken. Door eigen ervaringen in te zetten in een gesprek, helpen ze cliënten uit een onveilig situatie te stappen en hun leven weer op orde te krijgen.

Ervaringsdeskundigen hebben waardevolle expertise die ingezet kan worden bij het omgaan met psychische crises, huiselijk en seksueel geweld en kindermishandeling. Zij ontsluiten en benutten hun ervarings- en herstellennis en helpen cliënten hun eigen kracht te vinden.

'Voor een ervaringsdeskundige is de professionele afstand anders: zij benutten eigen ervaringskennis om beter te kunnen aansluiten bij het proces van de cliënten.'
Marjo de Keijzer, projectleider 'De cirkel is rond'

De hulp die ervaringsdeskundigen bieden is gericht op duurzaam stoppen en oplossen van huiselijk geweld. Zij laten getroffen gezinnen en individuele cliënten merken dat zij gehoord en begrepen worden, dat zij zich niet hoeven te schamen en dat het mogelijk is om de cirkel te doorbreken. Voormalig plegers kunnen aan plegers en slachtoffers duidelijk maken dat ook plegers kunnen veranderen.

'Een ervaringsdeskundige werkt met zijn of haar hart aan een casus. Dat zorgt voor een andere blik dan die van een andere professional, die vaak toch wat zakelijker moet werken.'
Sacha van Hooijdonk, voormalig cliënt

Ervaringsdeskundigen in West-Brabant: zo werkt het

In zestien gemeenten in de regio West-Brabant loopt een *tweejarige pilot* om te experimenteren met de inzet van ervaringsdeskundigen in het hulpverleningsproces bij *ernstig en structureel huiselijk geweld*. Deze pilot heeft de naam 'De cirkel is rond' en is een samenwerking van *Veilig Thuis West-Brabant (Interventieteam)* en *Safegroup Juzt (team Ambulant Wonen)*. De inzet van ervaringsdeskundigen past in de invulling van zorg en begeleiding zoals bedoeld in de Wmo 2015: uitgangspunt is streven naar het inzetten van de *eigen kracht* van de cliënten en hen *zelf de regie* laten voeren.

Dit project is onderdeel van het referentieproject voor de landelijke *Alles onder één dak*-beweging. Binnen pilots die hieronder vallen, staat een aanpak centraal waarbij professionals van verschillende disciplines zich samen (methodisch en ketenbreed) inzetten (MDA++).

Marjo de Keijzer, projectleider van De cirkel is rond bij Veilig Thuis West-Brabant: 'Het idee voor deze pilot is ontstaan op de werkvloer in het Interventieteam, dat onder coördinatie van Veilig Thuis valt. We lieten voormalig cliënten weleens met cliënten praten en merkten dat dit enorme meerwaarde had voor de cliënten én de professionals. Ervaringsdeskundigheid brengt nieuwe perspectieven met zich mee, haalt mensen uit hun comfortzone. En dat is essentieel voor innovatie. Veilig Thuis en Safegroup Juzt schreven een plan voor de structurele inzet van ervaringsdeskundigen. Gemeente Breda omarmde dit plan direct. De financiering komt de eerste twee jaar van de gemeente Breda en we spraken af dat ook regiogemeenten een beroep op de ervaringsdeskundigen mogen doen. Bij het project zijn nu vijf ervaringsdeskundigen betrokken en er is een projectgroep bestaande uit een manager van beide organisaties, drie mentoren, een secretaresse en ik als projectleider.'

Caroline Mobach, regionaal programmaleider Geweld Hoort Nergens Thuis: 'In het eerste jaar van het project zijn zes ervaringsdeskundigen ingezet voor zo'n *veertig casussen*. Het ging om casussen waarin sprake was van *structureel geweld* en het *patroon dus nog niet doorbroken* was, bijvoorbeeld omdat de betrokkenen geen hulp wilden ontvangen. Het Interventieteam en de teams Casusregie (Veilig Thuis), Ambulant Wonen en Ambulant (Juzt) bepaalden welke casussen vroegen om de *aanvullende inzet*. Samen met de mentoren van ervaringsdeskundigen maakten zij matches. Een *specifieke hulpvraag* kon zo beantwoord worden met steun van iemand met *specifieke ervaringskennis en expertise*. In alle gevallen bleef de casusverantwoordelijke ook echt eindverantwoordelijk.'

De Keijzer: 'We hebben de ervaringsdeskundigen via *vacatures* geworven. En het mooie is: deze mensen zijn super gemotiveerd om anderen te helpen. Het kostte *geen enkele moeite om ervaringsdeskundigen te werven*. Wel is het zo dat de ontwrichtende situatie minimaal drie jaar achter je moet liggen om in aanmerking te komen. We toetsen bij iedere kandidaat of hij of zij het *trauma echt te boven* is en in staat is om te werken met eigen ervaringen ten behoeve van de cliënt. En natuurlijk moeten zij het zelf zien zitten om *intensieve trainingdagen* te volgen, aanwezig te zijn bij *tussentijdse reflectiebijeenkomsten en casusbesprekingen* en samen te *werken binnen een team*. Als ervaringsdeskundige voer je je meeste taken zelfstandig uit en dragen daarbij dus verantwoordelijkheid.'

'De verhalen van cliënten die je als ervaringsdeskundigen hoort, zouden triggers kunnen zijn. Daarom is het heel belangrijk om te leren om niet mee te gaan in de emoties van cliënten en om afstand te nemen als dit nodig is.' *Barbara Romijn, ervaringsdeskundige*

Dit maakt inzet van ervaringsdeskundigen effectief

1. *De Keijzer:* 'Ervaringsdeskundigen kunnen begrip tonen voor het steeds maar weer terugvallen in de cirkel van geweld. En juist dat begrip hebben cliënten nodig om zichzelf serieus te nemen, dóór te zetten en hoop te blijven houden.'
2. *Mobach:* 'Het contact tussen ervaringsdeskundige en cliënt is heel bijzonder. Cliënten horen vaak eindelijk een verhaal dat vergelijkbaar is met hun eigen verhaal en krijgen een rolmodel dat laat zien dat verbetering mogelijk is.'
3. *Romijn:* 'Ik merk dat cliënten het fijn vinden om iemand naast zich te hebben bij wie ze hun verhaal kunnen uiten, erkenning en herkenning krijgen en praktische vragen kunnen stellen. Ik kan als ervaringsdeskundige voorbij de schaamte kijken.'

4. **De Keijzer:** 'We hebben heel duidelijke afspraken gemaakt tussen ervaringsdeskundigen en de professionals van de teams waarin ze worden ingezet. Vraagt een cliënt hen bijvoorbeeld iets geheim te houden, dan doet de ervaringsdeskundige dit alleen als dit de veiligheid niet schaadt.'
5. **De Keijzer:** 'Ervaringsdeskundigen bieden laagdrempelige steun aan de cliënten. Zit de cliënt bijvoorbeeld 's avonds in een moeilijke situatie, dan kan deze de ervaringsdeskundige bellen of appen.'

'Doordat Phebe in ongeveer dezelfde situatie als ik had gezeten, konden we goed praten. Ze begreep bijvoorbeeld heel goed dat ik in paniek was toen mijn ex mijn telefoon had afgepakt. Dat begrijpt een buitenstaander niet. Phebe heeft me geholpen als een soort vriendin, ik vertrouwde haar volledig en durfde alles tegen haar te zeggen. Ze gaf me hoop; liet me zien dat zij heel sterk uit een soortgelijke situatie was gekomen. Als zij dat kan, dan kan ik het misschien ook wel, dacht ik. Phebe heeft me geleerd om geduld te hebben, positiever te denken en de moed niet op te geven. Maar ze gaf me ook praktische tips en ging met me mee naar de rechtbank als ik dat wilde.' **Sacha van Hooijdonk, voormalig cliënt**

De eerste resultaten

De Keijzer vertelt: "In een aantal gevallen is de cirkel echt doorbroken; cliënten zijn met hulp van een ervaringsdeskundige uit een onveilige situatie gestapt of hebben het tij gekeerd. Het was bijvoorbeeld de ervaringsdeskundige die vanuit eigen ervaring duidelijk maakte wat de invloed van een vechtscheiding of huiselijk geweld is op kinderen. Of aangaf dat er altijd een uitweg is."

Het onderzoeksbureau van de GGD onderzocht het eerste jaar van de pilot door cliënten, ervaringsdeskundigen en andere professionals te interviewen. Het volledige rapport staat op de website van [Veilig Thuis West-Brabant](#). Belangrijke resultaten zijn:

- o De professionals geven het project gemiddeld een 8, cliënten geven een 8,5 en de ervaringsdeskundigen geven zelfs een 10.
- o Ervaringsdeskundigen blijken professionals te kunnen ontlasten, onder andere omdat ze cliëntcontacten overnemen.
- o Ervaringsdeskundigen zetten zich vol overgave in. Ze bieden steun, advies, herkenning, erkenning en begrip.

'Dit is enorm dankbaar werk! Ik ken en herken de emoties van cliënten. De uitzichtloosheid, de onmacht; het is voor mij niet nieuw. Ik kan een voorbeeld zijn voor de mensen die ik help, en hoop bieden: je kunt hieruit komen!' **Barbara Romijn, ervaringsdeskundige**

- o De cliënten staan na afsluiting van het traject emotioneel sterker in hun schoenen.
- o De cliënten leven na het traject in een veiliger situatie dan voor het traject.

Doorontwikkeling

Mobach: 'De resultaten liegen er niet om: ervaringsdeskundigen zijn aanvullend op professionals van meerwaarde bij de aanpak van huiselijk geweld en kindermishandeling. Nu het tweede jaar van de pilot bijna voorbij is, zoeken we naar landelijke en regionale financiering. En we zoeken de samenwerking met andere regio's op. Want we merken dat de succesverhalen zich steeds meer verspreiden!'

De zestien gemeenten in West-Brabant geven in 2019 en 2020 mede prioriteit aan het project *De cirkel is rond*. Met ondersteuning vanuit de landelijke projectenpool 'van Denken naar Doen' wordt gewerkt aan uitbreiding van het project door:

- o twee voormalig plegers als ervaringsdeskundigen toe te voegen aan het team;
- o extra, laagdrempelige ondersteuning mogelijk te maken, bijvoorbeeld in de vorm van een chatfunctie voor slachtoffers en plegers, een lotgenotengroep en een pool van ervaringsdeskundigen.

'Als ik Phebe niet had gehad, was ik in een nog veel diepere depressie beland. En ik weet niet of ik daar nog uit was gekomen.' **Sacha van Hooijdonk, voormalig cliënt**

Tips uit de regio West-Brabant

- ✓ Ervaringsdeskundigen en andere professionals moeten elkaar blijven aanvullen. Zorg ervoor dat de ervaringsdeskundigen hun unieke rol behouden.
- ✓ Ervaringsdeskundigen zijn betaalde krachten, dus behandel ze ook zo. Geef ze een contract, een passend salaris en zorg dat ze in het personeelsbestand terechtkomen.
- ✓ Geef ervaringsdeskundigen goede training, begeleiding en ruimte voor ontwikkeling. Zorg voor commitment en duidelijkheid binnen het team en vanuit het management en maakt het mogelijk dat ervaringsdeskundigen elkaar kunnen steunen.
- ✓ Presenteer een goed projectplan aan de gemeente die mogelijk gaat financieren.

'Uit het projectplan werd direct duidelijk hoe de pilot in elkaar zat en wat het kon opleveren. Dat helpt ontzettend om bestuurlijk commitment te genereren en 'waarom'-discussies te voorkomen.' *Van Wietmarschen, beleidsadviseur Maatschappelijke Ontwikkeling gemeente Breda*

- ✓ Als gemeente moet je in de toekomst durven kijken. Natuurlijk vraagt de inzet van ervaringsdeskundigen om een investering. Maar op de lange termijn kan het ook besparen (denk aan het doorbreken van de cirkel van geweld).
- ✓ Maak vooraf afspraken over monitoring en evaluatie. Zorg ook voor goede afstemming tussen professionals en ervaringsdeskundigen die dezelfde casussen behandelen.
- ✓ Houd het behapbaar en begin klein. Start met een aantal casussen en een klein groepje ervaringsdeskundigen en mentoren, en bouw eventueel later uit.

Ook ervaringsdeskundigen inzetten

Ga eens in gesprek met professionals die al werken met ervaringsdeskundigen! Zij denken graag met u mee over de waarde van de inzet in uw regio, en de implementatie hiervan.

- Wilt u iemand spreken van het project *De cirkel is rond*, stuur dan een mail naar Marjo de Keijzer (projectleider van *De cirkel is rond*, m.dekeijzer@veiligthuiswb.nl) of Caroline Mobach (regionaal programmaleider Geweld Hoort Nergens Thuis, ce.mobach@breda.nl)
- Spreekt u liever met iemand van het programma Geweld hoort nergens thuis, stuur dan een mail naar info@geweldnergensthuis.nl.